

НЕОБХІДНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті здійснена спроба обґрунтувати необхідність управління оборотним капіталом в умовах кризи та фінансової нестабільності. Виділено основні підходи до визначення природи поняття оборотного капіталу. Особлива увага приділяється значимості оборотного капіталу для безперервного процесу виробництва, що в свою чергу позитивно впливає на стан економіки в цілому. Окреслено основні методи та підходи до управління оборотним капіталом. Також уточнена система, що допоможе більш ефективно доводити результати аналізу оборотного капіталу до відповідних підрозділів на підприємствах. Запропонована теоретична програма управління оборотним капіталом з акцентуванням на основні проблеми та необхідні заходи для їх вирішення. Вказано на можливі позитивні зміни для підприємницького сектору при ефективному управлінні оборотним капіталом.

Ключові слова: оборотний капітал, управління, методи, підходи, оптимізація, ефективність.

НЕОБХОДИМОСТЬ УПРАВЛЕНИЯ ОБОРОТНЫМ КАПИТАЛОМ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

В статье предпринята попытка обосновать необходимость управления оборотным капиталом в условиях кризиса и финансовой нестабильности. Указаны основные подходы к определению природы понятия оборотного капитала. Особое внимание уделяется значимости оборотного капитала для непрерывного процесса производства, что в свою очередь положительно влияет на состояние экономики в целом.

Определены основные методы и подходы к управлению оборотным капиталом. Также уточнена система, которая поможет более эффективно доводить результаты анализа оборотного капитала в соответствующие подразделения на предприятиях. Предложенная теоретическая программа управления оборотным капиталом с акцентом на основные проблемы и необходимые меры для их решения. Указано на возможные положительные изменения для предпринимательского сектора при эффективном управлении оборотным капиталом.

Ключевые слова: оборотный капитал, управления, методы, подходы, оптимизация, эффективность.

Benzeruk Marina

NEED FOR WORKING CAPITAL MANAGEMENT IN MODERN CONDITIONS

The paper attempts to justify the need for working capital management in the conditions of crisis and financial instability. Shown the main approaches to the definition of the nature of the concept of working capital. Particular attention is paid to the importance of working capital for the continuous production process, which in turn has a positive effect on the economy as a whole. The main methods and approaches to the management of working capital. Also, check the system, which will help to more effectively communicate the results of the analysis of working capital to the appropriate departments at the enterprises. The proposed theoretical working capital management program with an emphasis on the main problems and the necessary measures to solve them. Indicated the possibility of positive change for the business sector, with effective working capital management.

Keywords: working capital, management, methods, approaches, optimization, efficiency.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Одним із головних завдань функціонування кожного підприємства чи то у постіндустріальній економіці, чи то у трансформаційній економіці, і особливо у економіці, поглинутій фінансовою кризою, є -

забезпечення фінансової стійкості та довогострокової прибутковості.

Оскільки забезпечення фінансової стійкості залежить від достатнього рівня платоспроможності та ліквідності підприємства, що у свою чергу характеризується станом найбільш ліквідної оборотної частини капіталу - то саме управління оборотним капіталом підприємства потребує ретельного аналізу. Від того, наскільки обґрунтований його розмір, склад, структура, з урахуванням джерел фінансування оборотних активів та особливостей функціонування підприємства, залежить ефективність діяльності не лише окремого підприємства, а і економіки в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Первісно дослідженнями економічної сутності оборотного капіталу, як писав Розенберг Д.І., займалися класики економічної теорії - К Маркс, А.Сміт, Ф. Кене, Д. Рікардо [5]. У сучасних умовах проблема управління оборотним капіталом стала ще більш вагомішою, про що свідчать численні дослідницькі роботи теоретико-методичного та практичного напрямлення українських та зарубіжних економістів: Морозюка Д.І. [1], Зелгавілса І.В. [9], Григор'євої Т.Ю. [2], Решитової А.А. [3], Теницької Н.Б. [4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сучасному етапі економічного розвитку, коли відбувається спад виробництва, скорочення економічних та природних ресурсів, коли українська економіка знесилена війною та поглинута фінансовою кризою, а весь підприємницький сектор знаходиться в умовах “кредитного голоду” та “кризи ліквідності” питання необхідності ефективного управління оборотним капіталом є одним із пріоритетних напрямків стабільного розвитку економіки. Функціонування підприємств в таких жорстких та непередбачуваних умовах потребують створення ефективної системи управління оборотним капіталом як найважливішим елементом, що забезпечує безперервний процес відтворення.

Попри значні досягнення як теоретичного так і практичного висвітлення даної проблеми, ступінь наукової розробки не можна визнати вичерпною, оскільки економіка знаходиться під постійним впливом як зовнішніх так і внутрішніх факторів. Тому доопрацювання питання необхідності управління оборотним капіталом в кризових умовах є одним із пріоритетних напрямків

дослідницьких робіт.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є наукове обґрунтування необхідності управління оборотним капіталом для збереження фінансової стійкості та платоспроможності в умовах економічної кризи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Капітал — одна з фундаментальних економічних категорій, сутність якої науковці з'ясовують протягом ряду століть. Термін «капітал» походить від латинського «capitalis», що означає головний, основний. У початкових роботах економістів капітал розглядався як основне багатство, основне майно. З розвитком економічної думки це первісне узагальнене й абстрактне поняття наповнювалося конкретним змістом, що відповідає пануючій моделі економічного розвитку суспільства. Разом з тим дослідження проблем стосовно визначення природи оборотного капіталу показало, що наявність безлічі наукових праць у цій сфері не дозволяє чітко визначити зміст оборотного капіталу.

Одні економісти дотримуються підходу, згідно якого оборотний капітал – це "грошові ресурси, вкладені до оборотних виробничих фондів і фондів обігу для забезпечення безперервного виробництва і реалізації виробленої продукції" [9, с.187] (Зелгавіс І.В. [9], Роберт Мертон [11]).

Згідно підходу, де оборотний капітал визначається як активи, які на протязі одного виробничого циклу або одного календарного року можуть бути перетворені в гроші, існують такі визначення: Крейніна М.Н. «Оборотні активи – це мобільна частина майна підприємства, тобто вся вартість тих оборотних активів, які при нормальних умовах роботи протягом року (або навіть більш коротшого періоду в межах року) перетворюються в грошові кошти в результаті отримання виручки від реалізації, обігу цінних паперів і т.п.»[10, с.53] або Білик М.Д. «Оборотні активи - група мобільних активів із періодом використання до одного року, що безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня їх ліквідності мають забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями»[7, с.76].

Є вчені-економісти, які визначають оборотний капітал як авансовану вартість у оборотні виробничі фонди і фонди обігу:

Поддєрьогін А.М. «Оборотний капітал (оборотні кошти) – це кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди й у фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку»[6, с.248], Арутюнов Ю.А. «Оборотний капітал – це інвестиції в поточні активи, які називають також оборотними коштами. Особливістю оборотного капіталу є те, що він не витрачається, не споживається, а авансується, що припускає повернення коштів після кожного виробничого циклу або кругообігу, що включає виробництво продукції, її реалізацію, одержання виручки»[8, с.137].

Також існують більш неформальні визначення оборотного капіталу: «Оборотний капітал — це "кровоносна система" будь-якого підприємства»[1, с.114], «Оборотний капітал - це паливо в двигуні бізнес - машини , необхідне для її безперервної роботи»[12].

Підприємницька діяльність ґрунтується на безперервному процесі виробництва, тобто використання оборотного капіталу відбувається постійно - із одного циклу в інший. Загалом, оборотний капітал в своєму кругообігу проходить три стадії. На першій стадії відбувається перехід грошових коштів із сфери обігу в сферу виробництва, що виражається в авансуванні коштів в засоби виробництва - сировину, матеріали, паливо. При цьому вартість оборотного капіталу не втрачається, а лише авансується з майбутнім поверненням, після закінчення кругообігу. На другій стадії відбувається споживання робочою силою засобів виробництва і створення нових продуктів, що включають як перенесену так і знову створену вартість. Відбувається процес переходу від продуктивної до товарної форми. Третя стадія є зворотним вираженням першої, оскільки відбувається перехід із виробничої сфери знову до сфери обігу, завдяки процесу реалізації продукції (робіт, послуг). Але при цьому відображається повне збільшення вкладеного оборотного капіталу, що і являється грошовими надходженнями або грошовим вираженням діяльності підприємства. Оборотний капітал закінчивши один кругообіг переходить в інший, тобто його використання є постійним та безперебійним.

Тому головним завданням для підприємницького сектору є - ефективно використання оборотного капіталу. Для цього їм потрібно управляти. Управління оборотним капіталом підприємства полягає в

застосуванні різних способів впливу на формування, склад, структуру, джерела фінансування, рух оборотного капіталу з метою ефективного обслуговування господарського процесу підприємства.

Головна мета управління оборотним капіталом підприємства - максимізувати прибуток на вкладений капітал для досягнення оптимального рівня ліквідності і платоспроможності.

Науковці розробили класичний підхід до оптимізації оборотного капіталу і підвищення ліквідності. Він є основою для впровадження заходів на кожному окремому підприємстві, зважаючи вже на особливості їх діяльності. Даний механізм передбачає наступні заходи:

- управління кредиторською та дебіторською заборгованістю: по-перше, усунення ситуації, яка призводить до несвоєчасної оплати рахунків; по-друге, спроба перегляду домовленостей з контрагентами; по-третє, максимальна автоматизація операцій;

- короткострокове планування руху грошових коштів по окремих підприємствах-контрагентах та по компанії в цілому;

- нормування та скорочення запасів, запуск механізмів управління і контролю — забезпечення підтримки запасів на оптимальному рівні;

- ведення розрахунку мінімально достатніх коштів для авансування оборотних активів з метою безперебійної та ритмічної роботи підприємства (це завдання вирішується нормуванням оборотних коштів);

- розробка облікової політики для оптимізації оподаткування шляхом: вибору методів амортизації, списання товарно-матеріальних цінностей, визначення виручки від реалізації і т.п.;

- здійснення прискорення оборотності оборотних коштів на кожній стадії обороту капіталу, оскільки це вказує на частку чистого доходу від реалізації в обігових коштах [1, с.115].

Розробка рекомендацій для вирішення таких завдань є трудомістким процесом. Але більшість ускладнень, як показує практика, пов'язані не з розробкою подібних механізмів, а з їх реалізацією на підприємстві. Адже потрібно не просто досягти швидкого результату, зменшивши чи збільшивши оборотний капітал до певного рівня, а забезпечити стійкий довгостроковий ефект. Для цього потрібно створити добре налагоджену організаційну систему,

яка має свої елементи, включає основні етапи, керується певним механізмом та дотримується єдиної політики, орієнтованої на формування необхідного обсягу та складу оборотного капіталу, раціоналізацію і оптимізацію структури джерел його фінансування.

Система управління оборотним капіталом має діяти як єдиний механізм, в якому всі етапи взаємопов'язані, але при цьому чітко окреслені виконуваними функціями та поставленими завданнями. Кожен процес повинен мати свої результати та плавно перетікати в інший, з певними висновками та рекомендаціями:

- планування потреби в оборотному капіталі (прогнозування обсягів збуту);

- оптимізація складу та структури оборотного капіталу (управління запасами, коштами у розрахунах, грошовими коштами та їх еквівалентами);

- вибір стратегії фінансування оборотного капіталу (визначення постійної та змінної частини оборотного капіталу, вибір джерел фінансування);

- здійснення контролю за оборотним капіталом;

- аналіз ефективності використання оборотного капіталу (досягнення належного рівня показників фінансової діяльності)[4, с.67].

Основними елементами даної системи, які можуть допомогти реалізувати на практиці викладені рекомендації, щодо покращення оптимізації оборотного капіталу повинні виступати:

- персонал – це кваліфіковані спеціалісти, які безпосередньо займаються управлінням оборотним капіталом (фінансові менеджери);

- відповідна організаційна структура - робота з управління оборотним капіталом повинна координуватися в рамках певних структурних підрозділів підприємства;

- методичне забезпечення - для правильності розрахунків з управління оборотним капіталом на підприємстві повинні бути єдині методичні рекомендації міжнародного рівня;

- інформаційне та програмно-технічне забезпечення - дані облікової, аналітичної, планової, прогнозової, статистичної та інших систем підприємства, які крім того повинні діяти як єдиний механізм [13].

Політика управління оборотним капіталом повинна забезпечити пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності і ефективністю роботи, що зводиться до вирішення таких двох важливих задач, як забезпечення платоспроможності та прийнятної обсягу, структури і рентабельності активів [4, с.66]. Розробка і реалізація політики управління оборотним капіталом передбачає послідовне виконання таких основних етапів (основних параметрів здійснення аналізу):

- аналіз оборотного капіталу;
- вибір політики формування активів (агресивна , консервативна та компромісна);
- оптимізація структури і обсягу капіталу;
- прискорення оборотності оборотних коштів;
- збільшення рентабельності оборотного капіталу;
- мінімізація втрат оборотного капіталу в операційному циклі.

Загалом для ефективного управління оборотним капіталом необхідно не розглядати його поверхово, а аналізувати кожну його складову. Адже кожен елемент має свої особливості, що обумовлено як економічними значеннями так і виконуваними функціями. А саме:

- запаси, управління якими означає визначення потреби в них, що забезпечує безперебійний процес виробництва і реалізації;
- дебіторську заборгованість, управління якою передбачає: визначення політики надання кредиту та інкасації для різних груп покупців і видів продукції; аналіз і ранжування покупців залежно від обсягів закупівель, історії кредитних відносин і пропонованих умов оплати; контроль розрахунків з дебіторами по відстроченій або простроченій заборгованості і т. д.;
- грошові кошти, управління якими здійснюється шляхом прогнозування грошового потоку [13].

На основі виділення окремих структурних елементів оборотного капіталу можна відобразити теоретичну програму управління оборотним капіталом з акцентуванням на основні проблеми та необхідні заходи для їх вирішення. У таблиці 1 відображені труднощі, з якими стикаються менеджери при управлінні оборотним капіталом, та певні рекомендації, щодо можливого вирішення наявних проблем.

Таблиця 1

Програма управління окремими структурними елементами
оборотного капіталу підприємства [1, с.116]

Область	Основні проблеми	Необхідні заходи
1	2	3
Управління запасами та матеріалами	Надлишковий рівень запасів. Значні витрати на зберігання. Завищена вартість закупівель.	Виявлення та скорочення неліквідних запасів; оптимізація номенклатури товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ), розробка та реалізація заходів по скороченню запасів до оптимального рівня. Розробка та впровадження методики розрахунку оптимального обсягу партії, нормативних значень ТМЦ, управління розподілом запасів. Зниження вартості закупок. Аудит існуючих постачальників, оптимізація групи постачальників, пропонування альтернативних джерел і схем закупок, направлених на зниження цін і покращення інших комерційних умов.
Дебіторська і кредиторська заборгованість	Невигідна відстрочка платежів покупця: вище, ніж середня (краща) по ринку. Невигідна відстрочка платежів постачальникам: нижче, ніж середня (краща) по ринку. Великий обсяг простроченої дебіторської заборгованості, значні обсяги списання заборгованості. Відсутність системи контролю платежів: оплата проводиться раніше строку, рахунки не виставляються вчасно, строки і обсяги дебіторської заборгованості не контролюються.	Аналіз ринку, порівняння ситуації у конкурентів, визначення кращих умов оплати. Розробка та впровадження ефективних методів контролю платежів. Автоматизований облік дебіторської і кредиторської заборгованості, створення форм і механізмів ведення оперативної управлінської звітності. Скорочення простроченої дебіторської заборгованості, зменшення періоду обороту за рахунок альтернативних фінансових інструментів (факторинг, форфейтинг, облік векселів).
Грошові кошти	Надлишкове резервування грошових коштів на рахунках внаслідок: - неточних прогнозів щодо необхідності у фінансуванні; - відсутності (низької ефективності) механізмів концентрації грошових коштів всередині групи компаній;	Визначення оптимальних лімітів залишків грошових коштів на рахунках, розробка методики та механізмів нормування. Підготовка та введення методик (процедур) оперативного планування і контролю руху грошових ресурсів. Розробка та впровадження сучасних інструментів централізованого управління грошовими ресурсами, ведення переговорів з банками.

Продовж. табл. 1

1	2	3
	- низької прозорості системи управління рухом грошових коштів. Неефективне використання вільних грошових ресурсів.	
Організаційні аспекти	Відсутність у фінансових менеджерів можливості суттєво впливати на діяльність функціональних служб у ході оптимізації оборотного капіталу. Відсутність чіткого розподілу обов'язків у рамках системи управління оборотним капіталом.	Розробка та впровадження інструментів наскрізного управління оборотним капіталом і грошовими коштами: - формування оптимальної організаційної структури, з чітким розподілом обов'язків та відповідальності; - створення системи управління звітністю, моніторингу ефективності операцій управління запасами, дебіторською та кредиторською заборгованістю.

Як правило, оптимізація оборотного капіталу знаходиться в компетенції фінансової служби, загалом бухгалтерії. Однак така служба, у більшості випадків, стикається з неусвідомленням та супротивом зі сторони підрозділів, які впливають на складові оборотного капіталу (відділ продаж, служба закупівель та логістики, виробничі відділи, ІТ-служби). Виникає протиріччя: з однієї сторони, фінансова служба відповідальна за оборотний капітал, рівень ліквідності компанії та джерел фінансування, а з іншої — позбавлена можливості серйозно впливати на структури, що розпоряджаються окремими складовими цього самого капіталу.

Нажаль, не існує ні якогось підходу, ні конкретної моделі для вирішення даного парадоксу. На кожному окремому підприємстві дане питання має вирішуватися зважаючи на ряд характеристик: розмір підприємства, його фінансові можливості, наявність кваліфікованого спеціаліста. На великих підприємствах є сенс створити спеціальну службу з такими функціями, а на малих та середніх — покласти всі ці обов'язки на одну із існуючих структур або навіть окремого працівника-спеціаліста. При відсутності можливості або бажання створення відповідної структури, є сенс користуватися послугами фінансового менеджменту із зовнішніх джерел (послуги менеджерів та аудиторів). Таким чином, управління оборотним капіталом може прийняти на себе особисто фінансовий директор, казначейство, фінансовий відділ, зовнішня структура, головне щоб

даний механізм діяв злагоджено та ефективно. В зарубіжній практиці управління капіталом займає близько 60% менеджерського часу, оскільки сама частка оборотного капіталу за статистичними даними складає від 58% до 75% всіх активів підприємств різних форм власності [14]. Також за рубежом в теорії оборотного капіталу, окрім класичних методів та підходів до управління оборотним капіталом, існує модель Уілсона або як ще її називають – модель оптимального розміру замовлення. Дана модель полягає у мінімізації поточних витрат, тобто у розрахунку оптимального розміру партії постачання запасів. Модель Уілсона, одна з небагатьох моделей, яка реально може бути пристосована до практики вітчизняного підприємництва. Але як і більшість моделей вона вимагає постійних величин, щоб працювати. Вона пристосована тільки для товарів, які мають достатню і постійну статистику, попит на які стабільний. Тобто товари постійного попиту.

Висновки і перспективи подальших розробок. Управління оборотним капіталом є важливим аспектом забезпечення ефективної та стабільної діяльності підприємств. Оскільки від правильності визначення потреби в оборотному капіталі, ефективності його використання залежить виконання запланованих показників динаміки виробництва, реалізації продукції, рентабельності, стійкості фінансового стану підприємства, його ліквідність, кредитоспроможність та інвестиційна привабливість.

Головна мета управління оборотним капіталом підприємства - максимізувати прибуток на вкладений капітал для досягнення необхідного рівня ліквідності і платоспроможності.

Для забезпечення стабільної роботи підприємств, особливо в час кризи та фінансової нестабільності, необхідно не лише ретельно аналізувати кожен елемент оборотного капіталу, важливим є також опиратися на праці науковців, які вже висвітлили деякі існуючі проблеми з управління оборотним капіталом, а також вказали на можливі шляхи їх вирішення. Не варто забувати і про необхідність впровадження організаційних аспектів, які забезпечують сам процес аналізу оборотного капіталу та доведення його результатів до відповідних підрозділів.

Наслідком ефективного управління оборотним капіталом мають стати:

- забезпечення безперебійної роботи підприємства;

- зниження обсягів вільних поточних активів, що призведе до зниження витрат на їх фінансування;
- прискорення обороту оборотних активів;
- максимізація прибутку підприємства при збереженні ліквідності [2].

Використання всіх наявних доробок в сфері управління оборотним капіталом надасть можливість не лише стійкого фінансового розвитку підприємств, а й як наслідок стане поштовхом до подолання кризи та стрімкого розвитку економіки.

Література

1. Морозюк Д.І. Сучасні методи управління оборотним капіталом підприємств та оцінка їх ефективності / Інвестиції: практика та досвід – 2005. – № 1. – С. 114-119.
2. Григор'єва Т.Ю. Управління оборотними активами підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/grigoreva-tyu-upravlinnya-oborotnimi-aktivami-pidpriemstva/>
3. Решитова А. А. Проблеми аналізу матеріальних оборотних активів // Молодий учений. — 2016. – №11. – С. 933-935.
4. Теницька, Н.Б. Система управління оборотним капіталом підприємства / Н.Б. Теницька, О.М. М'яло, Є.Л. Аніп'ір // Ефективна економіка: електр. наук. вид. – Дніпропетровськ: ДАЕУ, 2013. – №10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
5. Розенберг Д.И. Коментарии к "Капиталу" К. Маркса / Д. И. Розенберг – М.: Экономика, 1984 – 720 с.
6. Поддєрьогін А. М., Буряк Л. Д., Нам Г. Г. та ін. Фінанси підприємств: підручник / Керівник авт.кол. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін. – 3-є вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.
7. Білик М. Д. Фінансові проблеми державних підприємств // Фінанси України. – 2004. – №6. – С. 70-82.
8. Арутюнов Ю.А. Финансовый менеджмент / Ю.А. Арутюнов. – М.: КНОРУС, 2007. – 312 с.
9. Зелгавилс И.В. Финансы предприятий / И.В. Зелгавилс. – М.: ООО“ВИТ + РЭМ”, 2002. – 352 с.
10. Крейнина М. Н. Финансовый менеджмент : учеб. пособие /

М. Н. Крейнина. – М.: Дело и сервис, 2008. – 308 с.

11. Боди Зви, Мертон Роберт К. Финансы: Пер. с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2003. – 592 с.

12. Бинарные опционы и Форекс! Портал о финансах! [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pamm-trade.com>

13. Модель оптимального размера заказа (модель Уилсона) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://sbs7.ru/model-optimalnogo-razmera-zakaza-model-uilsona/>

14. Наукове товариство Івана Кушніра: економіка і право [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua>

1. Morozyuk D.I. Suchasni metody upravlinnya oborotnym kapitalom pidpryyemstv ta otsinka yikh efektyvnosti / Investytsiyi: praktyka ta dosvid – 2005. – # 1. – S. 114-119.

2. Hryhor"yeva T.Yu. Upravlinnya oborotnymy aktyvamy pidpryyemstva [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://intkonf.org/grigoreva-tyu-upravlinnya-oborotnimi-aktivami-pidpriemstva/>

3. Reshytova A. A. Problemy analizu material'nykh oborotnykh aktyviv // Molodyy uchenyy. — 2016. – #11. – S. 933-935.

4. Tenyts'ka, N.B. Systema upravlinnya oborotnym kapitalom pidpryyemstva / N.B. Tenyts'ka, O.M. Myalo, Ye.L. Anipir // Efektyvna ekonomika: elektr. nauk. vyd. – Dnipropetrovs'k: DAEU, 2013. – #10. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu do zhurnal: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

5. Rozenberh D.Y. Kommentaryy k "Kapytalu" K. Marksa / D. Y. Rozenberh – М.: Экономыка, 1984 – 720 s.

6. Poddyer'ohin A. M., Buryak L. D., Nam H. H. ta in. Finansy pidpryyemstv: pidruchnyk / Kerivnyk avt.kol. i nauk. red. A. M. Poddyer'ohin. – 3-ye vyd., pererob. ta dop. – К.: KNEU, 2000. – 460 s.

7. Bilyk M. D. Finansovi problemy derzhavnykh pidpryyemstv // Finansy Ukrayiny. – 2004. – #6. – S. 70-82.

8. Arutyunov Yu.A. Fynansovy menedzhment / Yu.A. Arutyunov. – М.: KNORUS, 2007. – 312 s.

9. Zelhavyls Y.V. Fynansy predpryyatyy / Y.V. Zelhavyls. – М.: ООО“VYT + RЭM”, 2002. – 352 s.

10. Kreynyna M. N. Fynansovy menedzhment : ucheb. posobyе /

М. N. Kreynyna. – М.: Delo y servys, 2008.– 308 s.

11. Body Zvy, Merton Robert K. Fynansы: Per. s anhl. – М.: Yzdatel'sky dom «Vyl'yams», 2003. – 592 s.

12. Bynarnыe optsyony y Foreks! Portal o fynansakh! [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://pamm-trade.com>

13. Model' optimal'noho razmera zakaza (model' Uylsona) [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://sbs7.ru/model-optimalnogo-razmera-zakaza-model-uilsona/>

14. Naukove tovarystvo Ivana Kushnira: ekonomika i pravo [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://nauka.kushnir.mk.ua>

Рецензент: Гончаренко О.М., д.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку Одеського національного економічного університету

31.10.2016

УДК 658.589:061

Бойко Ольга

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПРОМИСЛОВОСТІ

У статті розглянуті теоретичні та методичні питання забезпечення умов модернізації підприємств промисловості. Удосконалено визначення понять «модернізація підприємства», «техніко-технологічна модернізація», «потенціал модернізації підприємства». Досліджено економічні та організаційні умови модернізації підприємств промисловості, проаналізовано проблеми їх модернізації. Запропоновано вдосконалення діагностики техніко-технологічного стану підприємства. Обґрунтовано методичний підхід до оцінки потенціалу модернізації підприємства.

Ключові слова: модернізація підприємства, умови модернізації підприємства, фактори модернізації, потенціал модернізації, фінансування модернізації.